

Sammenfattende redegørelse vedrørende den offentlige høring omkring forslag til Kommuneplantillæg med VVM for vindmøller ved Kappel på Lolland

Indledning

Miljøcenter Roskilde har i perioden 4. august til 5. oktober 2009 afholdt en offentlig høring om et forslag til kommuneplantillæg med til hørende VVM-redegørelse for etablering af en vindmøllepark ved Kappel på Lolland. Sideløbende har Lolland Kommune haft et lokalplanforslag i høring.

I forbindelse med den offentlige høring blev det nævnte planlægningsmateriale blandt andet fremsendt til Lolland Kommune som lokalplan- og miljømyndighed.

Der indkom i den offentlige høring 18 indsigelser og bemærkninger til kommuneplantillægget. Disse er sammenfattet og kommenteret i denne redegørelse. Den sammenfattende redegørelse har været forelagt Lolland Kommune og kommunens kommentarer er indarbejdet.

Offentligt møde om projektet i høringsperioden

DONG Energy har som bygherre afholdt et offentligt møde om projektet i Kappel forsamlingshus den 26. august 2009. Bygherre er iht. Vindmøllebekendtgørelsen pligtig til at afholde et sådant møde mhp at orientere om erstatningsmulighederne i forbindelse med opsætning af vindmøller. Ca. 100 mødte op til borgermødet. Hovedbekymringerne centrerede sig, ud over erstatningsspørgsmålet, om støj og visuelle forhold ved projektet, herunder de krævede markeringsmaster med lys.

Kommuneplantillæg 360-18 til Lolland Kommuneplan

Hovedstruktur

Under forudsætning af, at Lolland Kommune i Kommuneplan 2010 viderefører det tidligere Storstrøms Amts vindmølleplanlægning, jf. Regionplan 2005, og i den forbindelse opretholder en strukturel mulighed for at placere særligt store vindmøller ved Kappel, ændres afgrænsningen af det tidligere udpegede område til store vindmøller ved Kappel som angivet på fig. 2. De fremtidige retningslinjer for nærområdet og rammerne for lokalplanlægningen (Rammeområde 360-T13 i Lolland Kommuneplan) af det udpegede område fastlægges nedenfor som hel og fuld afløsning af retningslinjerne i Regionplan 2005 og i Rudbjerg Kommunes Kommuneplan 1993 for så vidt angår vindmølleområdet ved Kappel.

Det planlagte vindmølle anlæg skal i al væsentlighed etableres inden for de planlægningsmæssige og miljøpåvirkningsmæssige rammer, som er nærmere beskrevet i *"VVM-redegørelse for en vindmøllepark ved Kappel i Lolland Kommune. Juli 2009"*.

Retningslinjer for nærområdet

1. Der skal være en afstand på 4 gange møllens totalhøjde fra hver mølle til nærmeste nabo.
2. De gældende beregningsmæssige støjgrænseværdier skal overholdes hos alle naboer.
3. Der må ikke planlægges for eller gives landzonetilladelse til nye boliger eller anden ny støjfølsom arealanvendelse inden for 800 m fra planlægningsområdets afgrænsning*, med mindre det efter en nærmere vurdering kan godtgøres, at det kan ske uden at der opstår uacceptable støjgener, og uden at det påvirker mulighederne for at det udlagte vindmølleområde anvendes til vindmølleformål som angivet i rammerne for lokalplanlægningen.
4. Vindmøllerne kan - i overensstemmelse med VVM-redegørelsen og de retningslinjer, som er indeholdt i Storstrøms Amts Regionplan 2005 - placeres inden for eller tæt på det regionale friluftsområde, der er udpeget langs kysten. Herudover kan vindmøllerne med de planmæssige og funktionelle begrundelser, der ligger til grund for det oprindelige udlæg af et vindmølleområde ved Kappel i Storstrøms Amts Regionplan 2005 og af VVM-redegørelsen for vindmøller ved Kappel af juli 2009 placeres indenfor kystnærhedszonen på 3 km og efter særlig tilladelse inden for strandbeskyttelseslinjen.
5. Vindmøllerne kan først opstilles, når den eksisterende vindmøllepark (24 møller), den enkeltstående mølle tæt herved samt de to DONG-ejede møller indenfor 3 km afstand er nedtaget jf. figur 4.
6. Inden for en afstand på 3 km fra de planlagte nye møller kan der ikke opføres nye møller (figur 4). Eksisterende møller indenfor en afstand af 3 km fra de planlagte nye møller kan ikke udskiftes med andre møller (figur 4).

7. Vindmølleanlægget må under normal drift ikke begrænse mulighederne for at benytte stien på toppen af havdiget som et led i et lokalt eller regionalt vandre- og cykelstinet. Under særlige vejforhold (isdannelse, orkan e.l.) kan stien dog af sikkerhedshensyn f.eks. ved skiltning lukkes for færdsel i området lige ud for møllerne.
8. Der må planlægges for skovrejsning i nærområdet indenfor det på nedenstående kort angivne område til skovrejsning (figur 3).

*Gælder hovedområdets afgrænsning, ikke afgrænsningen omkring adgangsvejen fra Vesternæsvej

Rammer for lokalplanlægningen

Rammeområde 360-T13.

Området kan anvendes til opstilling af op til 7 vindmøller med de hertil nødvendige bygninger, anlæg og serviceveje. Der må opstilles vindmøller med rørtårne, på ikke under 150 m og ikke over 200 m totalhøjde. Opstillingen skal ske med henblik på at udnytte området optimalt under hensyntagen til både møllerne og anvendelsen af arealerne mellem møllerne. Det skal sikres, at der i så høj grad som muligt er harmoni mellem de forskellige møller uanset forskellig størrelse, ved fastsættelse af bestemmelser for farvesætning, rotationsretning, vingeantal, forhold mellem tårnhøjde og rotordiameter, forbud mod reklamer og logoer m.v.

Møllerne skal placeres med 5 møller langs kysten og 2 møller bag denne række. De 3 største møller placeres i midten af den yderste række, således at der opnås størst mulig afstand mellem de største møller og beboelserne. Der kan opstilles 2 markeringsmaster, 1 på hver side af vindmøllegruppen. Masterne skal udformes som gittermaster uden barduner og mastehøjden må ikke overstige 200m.

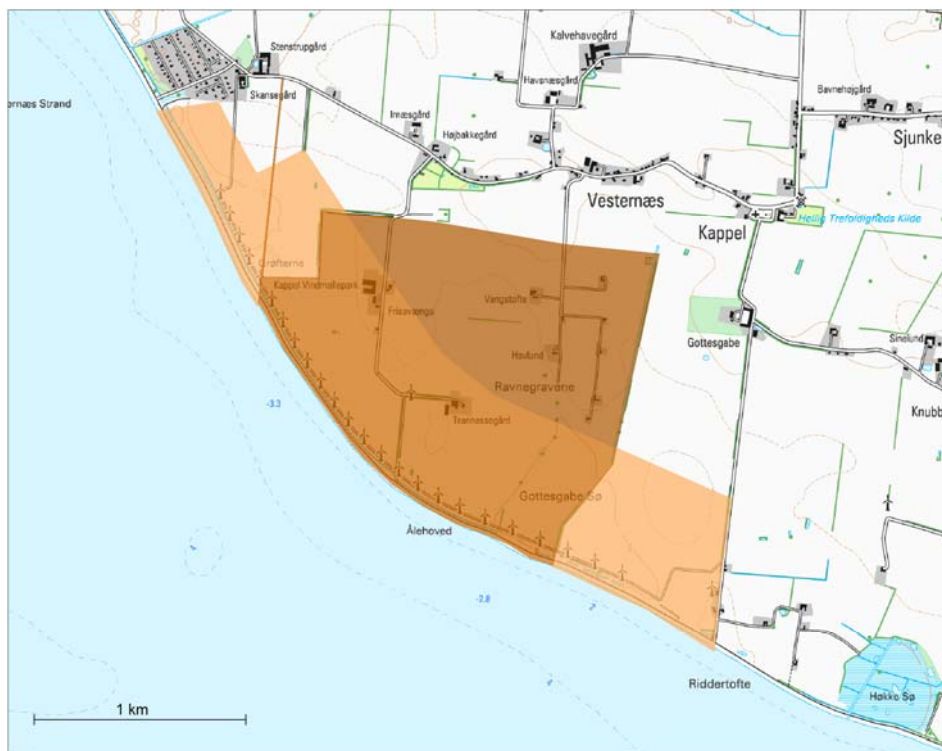
Opstilling af vindmøller og markeringsmaster forudsætter tilladelse fra Statens Luftfartsvæsen. Endvidere kræves dispensation fra Miljøcenter Nykøbing fra strandbeskyttelseslinjen.

Byggefelterne til de enkelte vindmøller, master m.v. udpeges i lokalplanen, der ligeledes fastlægger krav til belysning og afskærmning af belysning, evt. skiltning på diget og andre offentlig tilgængelige arealer.

Arealer, der ikke anvendes til vindmølleanlægget skal fortsat anvendes til formål, som naturligt hører hjemme i det åbne land – naturformål eller landbrugsformål (men ikke skovbrug jf. dog særligt område udpeget hertil).

Området er landzone og skal ved lokalplanlægningen forblive i landzone.

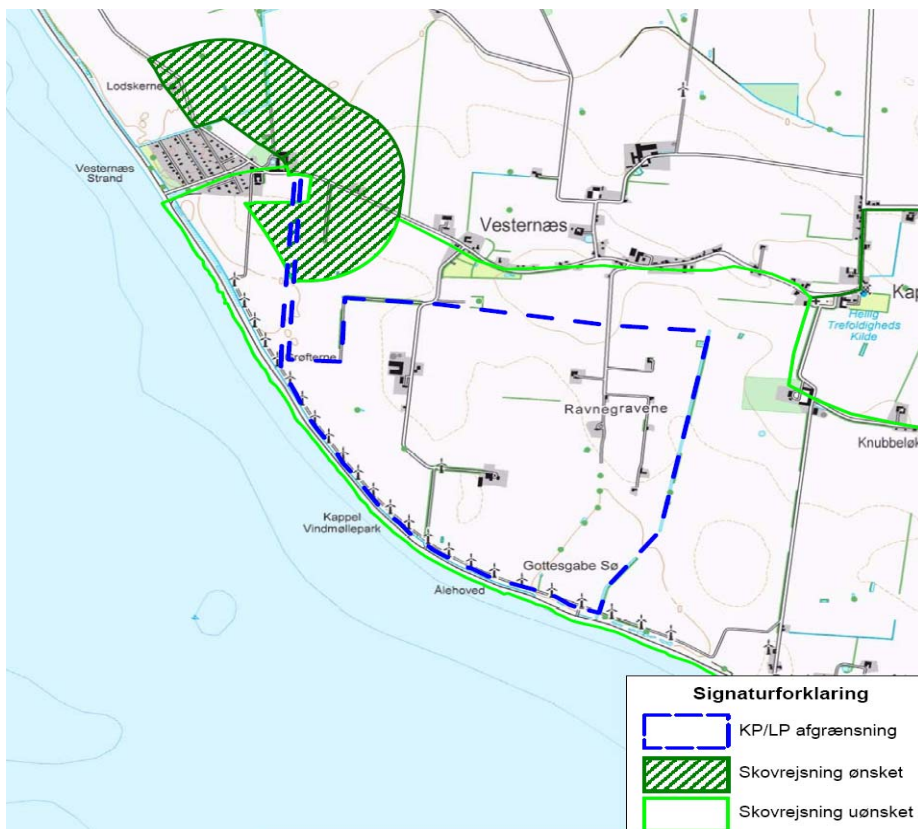
Retningslinjekort, figur 2

Vindmøller ved Kappel

- Reservationszone for større vindmøller i Regionplan 2005
- Område, hvor reservationszonen ophæves - kommuneplantillæg 2009
- Rammeområde for lokalplanlægningen for store vindmøller ved Kappel - kommuneplantillæg 2009

Retningslinjekort – Skovrejsning, figur 3

Signaturforklaring

- KP/LP afgrænsning
- Skovrejsning ønsket
- Skovrejsning uønsket

Retningslinjekort - 3 km zone, figur 4

Vindmøller der ikke kan udskiftes

Mål 1:100.000

- Mølle mindre end 450 kW
- Mølle 450 kW til 999 kW
- Mølle ejet af DONG
- Afstand 3 km

VVM-tilladelse til DONG Energy til etablering af Vindmølleparken

Tilladelsen formuleres som følger:

VVM-tilladelse til etablering af op til 7 vindmøller på 150 - 200 m's totalhøjde ved Kappel i Lolland Kommune

Hermed meddeles Dong Energy VVM-tilladelse til at etablere op til 7 særligt store vindmøller inden for de planlægningsmæssige rammer, som fremgår af "Kommuneplantillæg med VVM-redegørelse for en vindmøllepark ved Kappel i Lolland Kommune udstedt af Miljøcenter Roskilde 17. maj 2010 (kommuneplantillæg nr. 360-18 til Lolland Kommuneplan). Tilladelsen meddeles i henhold til VVM-pligtige anlæg i lov-bekendtgørelse nr. 937 af 24. april 2009 af lov om planlægning §§ 11g, h og § 11 i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1335 6. december 2006 om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) i medfør af lov om planlægning.

Det drejer sig overordnet set om at etablere op til 7 forsøgsvindmøller, heraf 4 møller på op til 160 m's totalhøjde, 2 møller på ca. 175 m's totalhøjde og 1 mølle på op til 200 m's totalhøjde, samt 2 markeringsmaster på 200 m. De eksisterende 24 vindmøller langs kysten foran de nye vindmøller, samt 2 andre eksisterende DONGejede møller, nedtages før etableringen af de nye. Projektet medfører at etablering af en samlet elproduktionskapacitet på 36 – 40 MW. Anlægget er nærmere beskrevet i kommuneplantillæggets redegørelse.

Det nævnte Kommuneplantillæg er udstedt til Lolland Kommune i maj 2010 af Miljøcenter Roskilde. Kommuneplantillæggets retningslinjer for vindmøllerne kan kun ændres af Miljøcenter Roskilde. Den tilhørende VVM-redegørelse beskriver de overordnede miljømæssige rammer for en miljømæssig acceptabel etablering og drift af vindmøllerne. I den forbindelse er der opstillet krav om nærmere angivne afværgeforanstaltninger overfor særlige miljøgener. I det omfang de nævnte afværgeforanstaltninger er planlægningsmæssigt relevante, fremgår de af nedenstående vilkår for VVM-tilladelsen.

Vilkår for tilladelsen

VVM-tilladelsen meddeles på baggrund af VVM-redegørelsens angivelser af de mulige miljøpåvirkninger fra anlægget. De overordnede lokaliseringmuligheder og –krav, der er fastlagt for vindmøllerne, fremgår af kommuneplantillægget for det omhandlede område. De detaljerede vilkår for lokalisering fastlægges i Lolland Kommunes lokalplan for området.

Tilladelsen er betinget af

- a) at vindmøllerne i al væsentlighed etableres og drives inden for de fysiske og miljømæssige rammer, som er angivet i VVM-redegørelsen for det samlede

anlæg

- b) at de gældende beregningsmæssige støjgrænseværdier i hele anlæggets levetid overholdes hos alle naboer
- c) at markeringsmaster med belysning indrettes og anvendes på en sådan måde, at genevirkningerne i omgivelserne minimeres
- d) at vindmøllerne under normal drift ikke begrænser mulighederne for at benytte stien på toppen af havdiget foran området som et led i et lokalt og regionalt vandre- og cykelstinet
- e) at den nævnte sti i særlige situationer kan afspærres f.eks. ved skiltning, hvis ekstreme vejrforhold medfører risiko for isnedfald eller lignende
- f) at beboelser inde i planlægningsområdet, hvor støjgrænserne ikke kan overholdes, overtages af DONG Energy og nedlægges som boliger før møllerne tages i brug

Begrundelse for afgørelsen

Det er Miljøcenter Roskildes samlede vurdering, at de miljømæssige gener, som anlægget med de omtalte afværgeforanstaltninger ifølge VVM-redegørelsen giver anledning til, ikke har en sådan størrelse og karakter, at de taler afgørende imod, at anlægget etableres. Det indgår i denne afvejning, at anlægget placeres i et relativt tyndt befolket landområde tæt på kysten med gode vindforhold, at støjgrænseværdierne vil blive overholdt hos alle naboer, samt at det planlagte vindmølleanlæg indgår som en del af en samlet indsats for at øge andelen af vedvarende energi i dansk energiforsyning.

Offentliggørelse

Afgørelsen om at meddele VVM-tilladelse vil blive offentliggjort i Lollandsposten og EKSTRA-posten hhv. den 31. og 1. juni 2010. Klagemulighederne fremgår af nedenstående klagevejledning.

Det fremgår af tilladelsen, at der er knyttet en række vilkår til VVM-tilladelsen, der retter sig mod lokaliseringen og etableringen af anlægget, mens Lolland Kommune som miljømyndighed vil føre tilsyn med, at anlægget overholder de rammer, der er lagt for anlæggets drift.

Gyldighed, klageregler mv.

I følge planlovens[fodnote] § 56 bortfalder tilladelsen, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år fra offentliggørelsen.

Tilladelsen omfatter kun forholdet til planlovens VVM-regler. Der er ikke taget stilling til om anlægget forudsætter tilladelse mv. efter anden lovgivning.

Tilladelsen kan i medfør af planlovens § 59 påklages til Naturklagenævnet af:

- enhver med retlig interesse i sagens udfald,

- landsdækkende foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser indenfor arealanvendelsen.
- miljøministeren

En klage skal sendes direkte til Naturklagenævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV eller på email til nkn@nkn.dk. Klagen skal være skriftlig og være modtaget af Naturklagenævnet senest 4 uger fra 1. juni 2010.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af en klage, at der indbetales et gebyr på 500 kr. Nævnet vil efter modtagelsen af klagen sende en opkrævning på gebyret. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen.

En klage har som udgangspunkt ikke opsættende virkning, men Naturklagenævnet kan i medfør af planlovens § 60, stk. 3, beslutte, at tilladelsen ikke må udnyttes. Endvidere kan nævnet påbyde, at evt. igangsatte bygge- og anlægsarbejder standses.

Et eventuelt søgsmål i forhold tilladelsen skal anlægges ved domstolene inden 6 måneder fra tilladelsens offentliggørelse, jf. planlovens § 62.

Overvågningsprogram

Forslaget til kommuneplantillæg for området ved Kappel blev som nævnt ledsaget af en miljørapport i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer. Miljørapporten indeholdt et forslag til overvågningsprogram, som skal gøre det muligt efterfølgende at vurdere, om planens miljøpåvirkninger svarer til dem, der forventedes i planlægningsfasen.

Der fremkom i høringsperioden ingen bemærkninger eller ændringsforslag, hverken til selve miljørapporten eller til overvågningsprogrammet.

Miljøcenter Roskilde fastlægger derfor følgende overvågningsprogram:

Lollands Kommune er miljømyndighed for vindmølleparken. Det skal løbende sikres, at møllerne kan overholde støjgrænserne og de øvrige miljøreguleringer. Miljøcenter Roskilde vil 5 år efter ibrugtagningen af mølleparken anmode Lollands Kommune om en status på støjforholdene.

Ophævelse af Regionplan 2005 for vindmølleområdet v. Kappel

Det kan oplyses, at Miljøcenter Roskilde at ophæver de hidtidige retningslinjer i Storstrøms Amts Regionplan 2005 vedrørende vindmølleområdet i forbindelse med udstedelse af kommuneplantillægget. Efterfølgende vil det være Lollands Kommuneplan, der sammen med det nævnte kommuneplantillæg fra Miljøcenter Roskilde, fastlægger de planmæssige rammer for området.

Begrundelse for at udstede kommuneplantillægget og at meddele VVM-tilladelse

Miljøcenter Roskilde har lagt vægt på, at den planlagte vindmøllepark med enkelte afværgeforanstaltninger (jf. nedenfor) kan etableres med gældende støjkraV og øvrige miljøkrav overholdt.

Herudover lægger Miljøcenter Roskilde ved afgørelsen til grund, at det fremgår af VVM-redegørelsen, at vindmølleparken kan etableres som ansøgt, så færrest mulig får væsentlige miljøgener. Det er i den sammenhæng specielt vigtigt, at der ikke ses at være noget, der tyder på, at anlægget vil kunne skade de nærliggende Natura 2000 områder ved at påvirke udpegningsgrundlaget på nogen betydende måde.

Det fremgår af VVM-redegørelsen, at de nye vindmøller vil påvirke oplevelsen af Kappel kirke. Der er ingen møller inden for de registrerede "kirkeomgivelser", hvor oplevelsen af kirken er stærkest, men møllernes størrelse og nærhed vil uundgåeligt medføre, at oplevelsen af kirken vil blive overtonet af vindmøllerne, specielt i området mellem Kappel og kysten. Det er imidlertid Miljøcenter Roskildes vurdering, at en afvejning mellem hensynet til Kappel Kirkes omgivelser og hensynet til den samfundsmæssige interesse i at fremme udviklingen og anvendelsen af vindkraft i Danmark i denne sag må falde ud til fordel for vindkraft.

Der ses således ikke at være miljømæssige forhold, som taler afgørende imod, at anlægget etableres som ansøgt.

Afværgeforanstaltninger

I forbindelse med vindmøllernes planlægning har der været overvejet forskellige foranstaltninger, som kan medvirke til at reducere miljøpåvirkningerne fra møllerne, således at de eventuelle vejledende grænseværdier for støj og skygge og for reflekser kan overholdes ved alle boliger og miljøfølsomme områder, og således at oplevelsen af anlægget som teknisk anlæg dæmpes.

- Der er i VVM-tilladelsen stillet et vilkår om, at de gældende beregningsmæssige støjgrænseværdier i hele anlæggets levetid skal overholdes hos alle naboer
- Beboelser inde i planlægningsområdet, hvor støjgrænserne ikke kan overholdes, overtages af DONG Energy og nedlægges som boliger før møllerne tages i brug
- Der etableres en miljøledelse både i anlægsfasen og efterfølgende i driftsfasen - fleksibelt rettet mod både forudsete og uforudsete begivenheder
- Der etableres et beredskab for uheld med miljømæssige konsekvenser
- Vindmøllerne får samme lysgrå/-blå farve, uden logoer e.l.
- Møllerne får alle en trebladet rotor med samme omdrejningsretning
- Størrelsesforholdet mellem tårn og rotor vil max. være 1:1,35
- Det vil indgå i test og forsøg, at lysafmærkningen udformes /udvikles, så den bliver så lidt generende i nærområdet som muligt
- Ved nedtagning af de eksisterende møller skal kørsel m.v. i digegravene undgås
- Tung transport af mølledeler m.v. skal ske ved tvangsrute uden om Kappel og Vesternæs og de lokale veje Ålehoved og Gottesgabe Strandvej

- Hvis der skal ske ramning af jern e.a., skal det af hensyn til marsvin gennemføres med "blød start"
- Støj og skyggevirksomheder beregnes for hver ny mølle, herunder også lavfrekvent støj og hørbare toner i støjen
- Hvis der er risiko for at den vejledende grænseværdi for lavfrekvent indendørs støj vil blive overskredet, gennemføres der målinger af denne støj med henblik på i givet fald at tilbyde de berørte ejere bygningsmæssige tiltag til reduktion af støjen
- Vindmøller, som giver skyggekast ved beboelser i månederne maj til september, skal stoppes, hvis solen skinner i de kritiske timer
- Der skal udarbejdes en procedure som sikrer, at digestien afspærres, hvis risiko for nedfald af is e.l.

Høringens indflydelse på afgørelsen

Borgergrupper og enkeltpersoner har haft en lang række bemærkninger og kritikpunkter til projektet og den udarbejdede VVM-redegørelse. Indsigelserne er vedlagt. Miljøcenter Roskildes bemærkninger til indsigelserne fremgår nedenfor. Miljøcenter Roskilde har inddraget DONG Energy og Lolland Kommune i behandlingen af indsigelserne.

Høringen har ført til en flytning af et af byggefelterne i lokalplanen, således at støjgrænserne overalt kan overholdes ved beboelse.

Resume af indsigelser i den offentlige høring

Der er kommet 18 kommentarer og indsigelser til kommuneplantillægget og VVM-redegørelsen. I bilag 1 er der opstillet et skema over indholdet i de forskellige indsigelser. Kopier af indsigelserne udgør bilag 2. Indsigelserne er kortfattet resumeret i det følgende. Herudover har Lolland Kommune modtaget et antal indsigelser mod lokalplanforslaget.

1. Kurt Tommy Jørgensen - Finder det uheldigt at kun halvdelen af sommerhusområdet kan søge erstatning uden at indbetale gebyr og gør opmærksom på, at transportvejen til mølleområdet vil give store gener for sommerhusområdet.

2. Haveselskabet Lolland/Aase Eis - Ønsker ikke projektet realiseret og ønsker at der findes en anden måde at stille møllerne op på, som ikke virker ødelæggende for naturen.

3. Kystdirektoratet - Direktoratet har ingen bemærkninger til sagen.

4. Poul Erik Hedegaard Pedersen - Er betænkelig ved udsigten til lavfrekvent støj i området og savner visualisering fra Knubbeløkke.

5. Aalholm & Gottesgabe Gods - Man finder ikke den planlægningsmæssige begrundelse for placering i kystzonen godtgjort. Man mener ikke, at støjgrænseværdierne kan overholdes for beboel-

serne på Gottesgabe strandvej nr. 1 og 3. Der er endvidere en række bemærkninger rettet mod lokalplanforslaget.

6. Dagmar Pedersen - Er betænkelig ved forringelsen af de rekreative og naturmæssige værdier i området.

7. Torben Ernst Nielsen - Finder ikke at der bør kunne finde ekspropriation sted, da DONG ikke bedriver almennyttig virksomhed. Indsiger mener, at etableringen vil medføre begrænsninger i befolkningens færden langs diget, idet man blive nødt til at lukke området af i tilfælde af fare for isnedfald fra møllerne. Er i øvrigt kritisk overfor løsningsmodellen i tilfælde af for megen (lavfrekvent) støj.

8. Kappelgruppen - Savner dokumentation for hvordan de store konstruktioner vil påvirke flora og fauna. Mener, at parken bør ansues som et kraftværk med deraf følgende konsekvenszoner for omgivelserne. Man peger på en række punkter, hvor man ikke mener vindmøllecirkulæret overholdes. Gruppen mener, at bebyggelsen langs Vesternæsvej er samlet bebyggelse med deraf følgende skærpede støjgrænser. Man mener ikke, at støjgrænserne kan overholdes, bl.a. fordi der ikke indregnes en buffer på 2 dB, som anbefalet af Vindmølleforeningen. Man mener, at vindmøllestøj forekommer mere generende end støj fra andre kilder. Der mangler viden om vindmøllers støj om natten. Gruppen mener at vindmøllestøj er mere generende om natten end om dagen. Man mener ikke, at det er i almenvellets interesse at DONG og Lolland kommune vil profilere sig på vindenergi – derfor er der ikke hjemmel til ekspropriation. Der mangler dokumentation for hvordan turismen vil påvirkes af projektet. Man mener ikke at Kappel er udlagt som forsøgsområde for udenlandske kæmpevindmøller.

9. Ellen og Eigil Rasmussen – samt et antal medunderskrivere - Der stilles en række spørgsmål til overholdelsen af støjgrænser. I den forbindelse undrer indsiger sig over at bebyggelsen langs Vesternæsvej ikke er defineret som samlet bebyggelse. Man stiller sig tvivlende overfor VVM-redegørelsens konklusioner om påvirkning af flora og fauna. Man er bekymrede over udsigten til blinkende lys fra markeringsmasterne. Man spørger til værdien af støjberegningerne, når der ikke er taget stilling til hvilke møller, der opstilles, samt er bekymrede for at møllerne støjer mere efterhånden som de bliver slidte. Indsigerne mener ikke at de gennemførte visualiseringer giver det rette billede af situationen, bl.a. anføres at der mangler visualisering fra visse punkter.

10. DOF – Storstrøm - DOF anbefaler, at alle møllerne placeres langs diget for at mindske generne for trækkende fugle.

11. Merle Zingenberg & Ole Asmussen - Beboerne er betænkelige ved afstanden mellem deres huse og møllerne. De mener at der vil blive for store gener.

12. Riddertoftes Beboerforening v. Rita Petersen - Der må ikke planlægges for vindmøller over 150 m (vindmøllecirkulæret). Der mangler en godkendelse fra By- og Landskabsstyrelsen til fravigelse af ovenstående. Undersøgelsen af lavfrekvent støj er ikke tilendebragt. Udendørs møllestøj v. Rid-

dertoftte vil blive øget med 8 dB(A). Der vil blive urimelige lysgener fra afmærkningsmasterne. Projektet er ikke afhængigt af kystnærhed og kan derfor ikke placeres indenfor strandbeskyttelseslinjen. Kommuneplan/lokalplanområdet er ikke fastsat ud fra vindmølleplaceringer, men ud fra hensynet til mulighed for ekspropriation. Der er afvigelser mellem Miljøcentrets VVM-redegørelse/kommuneplantillæg og kommunens lokalplan. En vindmøllepark bør betegnes som et kraftværk og sagsbehandles derefter. Områdets huse vil være vanskelige at sælge. De rekreative værdier i området forringes. Der vil ikke komme blivende arbejdspladser på Lolland. Havvindmøller bør etableres på havet.

13. Grundejerforeningen Stubbegård - Finder at alle 7 møller bør stå langs diget og anbefaler et kontroludvalg/dialogforum nedsat.

14. Innenministerium des Landes, Schleswig-Holstein - Man anbefaler, at man er særlig opmærksom på fuglebeskyttelsesinteresser – herunder især trækruter. I øvrigt bør projektets miljøpåvirkning analyseres i sammenhæng med Fehmarn Bælt broprojektet.

15. Stadt Fehmarn - Opfordrer til at påvirkningen af fugle/-træk vurderes samlet mht eksisterende møller og den kommende faste forbindelse.

16. Peter Hansen - Mener, at mølleparken vil blive uæstetisk pga. det usystematiske opstillingsmønster, og at møllerne er for store i forhold til det flade Lollandske landskab og vil medføre en visuel forarmelse af området. PH rejser spørgsmålet om hvorvidt bebyggelsen langs Vesternæsvej er samlet bebyggelse og den botaniske have er rekreativt område – begge dele vil medføre skærpede støjkrav. Indsiger mener endvidere, at naturoplevelserne af bl.a. området frøer forringes.

17. Lise D. Hansen - Mener, at ekspropriation giver for store menneskelige og økonomiske konsekvenser. LDH mener, at møllerne vil udgøre en sikkerhedsmæssig risiko, og dermed hindre offentlighedens adgang til de rekreative områder langs diget. LDH mener at støjproblematikken er uløst – specielt, hvis det viser sig at de opstillede møller støjer for meget og der efterfølgende skal laves bygningsmæssige tiltag.

18. Bent Ottesen – peger på Nøjsomheds Odde som alternativ.

Bemærkninger til indsigelserne

Indsigelserne kommenteres nedenfor under nogle sammenfattende spørgsmål.

Kan der benyttes ekspropriation?

I henhold til planlovens § 47, kan "Kommunalbestyrelsen ekspropriere fast ejendom, der tilhører private, eller private rettigheder over fast ejendom, når ekspropriationen vil være af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af en lokalplan eller en byplanvedtægt." Ved ekspropriationens gennemførelse anvendes de samme regler som ved anlæg af offentlige veje.

Udover at planloven giver mulighed for ekspropriation skal en række betingelser være opfyldt. For det første skal det være til gavn for almenvellet. Almenvellet defineres i første række af folketinget, der har vedtaget den lov der hjemler adgang til ekspropriation, og i anden række af ekspropriationsmyndigheden – her den folkevalgte kommunalbestyrelse. Vindmøllerne i Kappel tjener flere formål.

Først og fremmest vil vindmølleparken producere op mod 40 MW strøm svarende til det årlige forbrug i ca. 25.000 husstande. Der ud over tjener vindmølleparken det formål, at dens etablering vil kunne sikre en mere stabil drift af en senere etablering af vindmølleparker på havet med opstilling af samme typer møller som ved Kappel. Vindmølleparken ved Kappel vil således have stor betydning for energiforsyningen i Danmark. Denne form for energiproduktion vil være CO2 neutral, ligesom den øvrige miljøbelastning ved vindenergi er stort set ikke-eksisterende. Der er dermed såvel miljømæssige som energimæssige argumenter for etablering af en vindmøllepark, hvorfor kravet om, at hensynet til almenvellet skal begrunde ekspropriationen, vil være opfyldt.

For det andet er der nødvendighedskravet der siger, at en ekspropriation ikke kan finde sted, hvis formålet for ekspropriationen kan nås på en for grundejeren mindre indgribende måde. I Kappel ses der ikke at være andre muligheder end ekspropriation, idet boligerne ligger inden for vindmøllelekcirkulærets afstandskrav, og idet der er tale om et absolut krav uden mulighed for dispensation. Nødvendighedskravet medfører ikke, således som påstået i nogle af indsigelserne, at ekspropriationen er unødvendig, og dermed ulovlig, selvom det formål, der eksproprieres til muligvis kan opnås ved at opføre anlægget på en anden beliggenhed og dermed undgå ekspropriationer der Proportionalitetskravet.

For det tredje siger aktualitetskravet, at etableringen af vindmøllerne er aktuelt og vil kunne realiseres, herunder at den for projektet fornødne økonomi er til stede. Dette krav er opfyldt, og vindmøllerne har været planlagt gennem længere tid.

For det fjerde, da ekspropriation er et meget vidtgående indgreb i den private ejendomsret, bør den, der risikerer ekspropriation i medfør af en lokalplan, være direkte omfattet af lokalplanen. Hermed sikres det så godt som muligt, at vedkommende bliver opmærksom på lokalplanen og dermed sikres mulighed for at påvirke lokalplanens indhold. Da alle de boliger som der er mulighed for skal eksproprieres ligger inden for lokalplanens område er dette krav opfyldt.”

Det er i denne forbindelse uden betydning, om den bygherre, som skal realisere lokalplanen, er en offentlig eller privat virksomhed eller borger. Man kan sige det på den måde, at de ”almene interesser”, som kan begrunde en ekspropriation, er knyttet til en realisering af den lokalplan som kommunalbestyrelsen har besluttet ud fra de almene hensyn, som kommunalbestyrelsen er valgt til at varetage.

DONG Energy oplyser, at man vil søge at erhverve de nødvendige ejendomme ved frivillig overtagelse på markedsvilkår. Ekspropriation vil således kun kunne komme på tale i særlige tilfælde.

Begrænser møllerne adgangen til digestien?

Digestien er en velbesøgt rekreativ facilitet for området. Det nye vindmølleprojekt vil generelt ikke ændre på denne mulighed. Det vurderes, at det under helt særlige vejrforhold med risiko for isnedfald fra møllevingerne af sikkerhedsgrunde kan blive nødvendigt at lukke digestien for færdsel. Det er Miljøcenter Roskildes vurdering, at det under de nævnte omstændigheder næppe vil være særligt attraktivt at opholde sig på diget, og at tabet af almene rekreative muligheder derfor vil være meget begrænset.

Der er i øvrigt udarbejdet en risikovurdering ifm. opstillingen af møllerne. Heri konkluderes, at der ikke vil være forøget risiko for uheld for forbipasserende i forhold til de eksisterende forhold.

Er møllerne til skade for naturforhold – fugleliv, habitatarter og marsvin?

Som det fremgår af VVM-redegørelsen er der potentielt risiko for kollision mellem fugle og møller, forstyrrelse af rastende fugle eller forstyrrelse af ynglelokaliteter. Med det kendskab, der er til områdets fugleliv, herunder vigtige rasteplasser, yngleområder og kendte hovedtræk vurderes det, at de foreslåede 7 møller ikke vil påvirke fuglene i væsentligt omfang. Afmærkningsmaster med blinkende lys, som indgår i projektet, vil have en forebyggende virkning ift. kollision mellem fugle og møller. Mht. fuglebeskyttelsesområde 88 (Nakskov Fjord og Inderfjord) er det vurderet, at der pga. afstanden ikke vil være nogen påvirkning.

Habitatområde 158 (Nakskov Fjord) er udpeget for at beskytte 9 terrestriske og 5 marine naturtyper. Afstanden mellem nærmeste mølle og habitatområde 158 er 2600 meter. Det er vurderet i VVM-redegørelsen, at møllerne ikke vil påvirke de naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget for habitatområdet.

For så vidt angår arter på Habitatsdirektivets bilag IV er det vurderet at de eneste dyrearter, der ud fra deres natur og adfærd med en vis sandsynlighed kunne blive påvirket, er brun- og trolldflagermus. Disse arter har imidlertid ikke kendte ynglekolonier i området og må derfor formodes kun at være til stede i begrænset omfang – om overhovedet. Hvad angår plantelivet er der ikke påvist bilag IV arter i området. Der er derfor samlet vurderet ikke at være risiko for påvirkning af "bilag IV arter".

I forhold til den marine bilag IV art marsvin, er der et nyudpeget marsvine-habitatområde i havet ud for planlægningsområdet. I det omfang der er særlige støjforhold ved anlægsarbejderne, f.eks. ramning af spunsjern e.l. omkring et fundament, kan man teoretisk set ikke afvise, at det ville kunne påvirke marsvin ude i havet. Det er derfor for en sikkerheds skyld angivet, at man i anlægsfasen i givet fald minimerer risikoen for påvirke dyrene ved indledningsvis at jage dem væk med en støj, der vil skræmme, men ikke skade dem. I driftsfasen vil der ikke være støj, der påvirker dyrene. Erfaringen viser, at marsvinene vender tilbage, når en evt. støj forsvinder.

Det er Miljøcenter Roskildes samlede vurdering, at der ikke er noget, der tyder på, at etableringen af vindmøllerne som planlagt vil føre til skader på Natura 2000 områder, bilag IV arter eller på beskyttede naturtyper i øvrigt.

Støjer møllerne for meget?

Det skal understreges, at DONG Energy skal dokumentere, at støjgrænserne kan overholdes ved alle beboelser inden en valgt mølle opstilles. Dette vil blive dokumenteret vha. beregninger på grundlag af fabrikantens oplysninger om møllens støjudsendelse. Når møllen er opstillet og i stabil drift, vil DONG Energy udføre kontrolmåling af støjudsendelsen, herunder også af den lavfrekvente støj. Disse målinger vil indikere, om der kan være problemer med hørbar lavfrekvent støj inden-dørs. Skulle dette være tilfældet vil DONG Energy udføre konkrete målinger hos de pågældende naboer og evt. tilbyde at gennemføre tiltag til at løse problemerne. Evt. tiltag som berører beboelser, vil naturligvis kun ske i samarbejde og med accept fra de berørte naboer.

Støjkravene til vindmøllerne gælder uanset indholdet af plangrundlaget, og ansvaret for, at de støjgrænser, der er fastsat i bekendtgørelse nr. 1518 af 14/12 2006 om støj fra vindmøller, (vindmøllebekendtgørelsen) overholdes, påhviler vindmølleejeren. Forinden en vindmølle opstilles, skal der angives anmeldelse til kommunalbestyrelsen, som er tilsynsmyndighed.

Hvis det måtte vise sig korrekt, som påpeget i flere af indsigelserne, at støjkravene ikke kan overholdes, vil det ikke påvirke gyldigheden af plangrundlaget. Det vil dog medføre, at vindmøllerne tages ud af drift, indtil der måtte være fortaget sådanne ændringer, at støjgrænserne kan overholdes.

Det er korrekt, at støjbidraget ved Riddertofte og Ålehoved Nord stiger med de nye møller sammenlignet med de målinger og beregninger af støj fra de eksisterende møller, som blev udført i 2008. I flg. Tabel 2.10 i VVM-redegørelsen stiger støjbidraget med 5 dB(A) ved Riddertofte, og med 6-7 dB(A) ved Ålehoved Nord, når der sammenlignes med den nuværende vindmøllepark med alle 24 møller i drift.

Det synes mest rimeligt at sammenligne den nuværende og kommende støjbelastning med en situation med alle 24 møller i drift og ikke med et tilfældigt antal møller ude af drift.

Wind-pro beregningen med de støjdata, som ligger i dette program for den eksisterende vindmølle-type i Kappel Vindmøllepark, er netop medtaget for at vise, at Wind-pro anvender konservative værdier for støjudsendelsen for de forskellige vindmølle typer, idet værdierne typisk er den, af møllefabrikanten, garanterede maksimale støjudsendelse.

Wind-pro beregningen som bruges til sammenligning af nuværende og fremtidige forhold er udført efter reglerne i den "gamle" støjbekendtgørelse fordi den nuværende vindmøllepark er omfattet af, og målinger/beregninger fra 2008 er udført iht. denne.

DONG Energy har udført supplerende beregninger for alle beboelser på Gottesgabe Strandvej på grundlag af, at støjgrænsen 42/44 dB(A) er gældende for alle beboelserne uanset om nogle anvendes som sommerhuse. Disse beregninger viser, at støjbidraget overskrides med 0,1 dB ved vindhastigheden 6 m/s ved Gottesgabe Strandvej nr. 1, 2 og 3 med 7 møller 5-8 MW. Ved vindha-

stigheden 8 m/s er støjgrænserne overholdt ved alle beboelser. Med 7 møller 3,6-8 MW overskrides støjgrænserne ikke.

Hvis mølle nr. 7 flyttes ca. 90 m og mølle nr. 6 ca. 40 m mod vest, overholdes støjgrænserne ved begge vindhastigheder ved alle beboelser på Gottesgabe Strandvej. Dette medfører en mindre justering af byggefeltet for mølle nr. 7, og "worst-case" scenariet med 7 møller 5-8 MW er fortsat muligt med justeringen af byggefeltet.

Det skal nævnes, at valg af en vindmølle nr. 7 med 0,2 dB mindre støjudsendelse end forudsat i beregningerne, vil kunne overholde støjgrænserne ved alle beboelser ved placering indenfor det byggefelt, som er angivet i lokalplanforslaget.

Der er navneforvirring vedrørende møller og mølleområde

Der er ingen indholdsmæssig forskel på begreberne demonstrationsvindmøller og forsøgsvindmøller i planlægningsmæssig forstand. Et område bestående af vindmøller er et vindmølleområde eller en vindmøllepark, også selvom møllerne i området er demonstrations- eller forsøgsvindmøller. Der er således ingen planlægningsmæssig relevant forskel på de forskellige begreber, der har været anvendt i processen. Forsøgs- eller demonstrationsvindmøller kan efter godkendelse etableres med en større højde end andre møller.

Kan man bruge beregninger i stedet for målinger i en VVM?

Der er i indsigelserne problematiseret over at støjbelastningerne er beregnet frem for at være målt. Beregningerne er foretaget i et worst case scenarie og beregninger er den eneste mulighed for at give et bud på støjbelastningen før møllerne står på stedet. Når det er endelig besluttet, hvilke møller, der skal opstilles vil det igennem beregninger og efterfølgende målinger blive sikret, at støjgrænserne kan overholdes, jf. bemærkningerne ovenfor. Det skal endvidere bemærkes, at anvendelse af beregninger frem for målinger er helt normal praksis i VVM-sammenhæng, grundlæggende set, fordi VVM er en proces, der gennemføres før der "findes" et anlæg, der kan måles på.

Er visualiseringerne mangelfulde?

Der er ikke noget formelt krav om visualiseringer i VVM-reglerne, men det er korrekt, at Naturklagenævnet i mange afgørelser har lagt vægt på, at man på passende måde har forsøgt at beskrive og visualisere projektets samspil med landskabet. Der er i den aktuelle sag udvalgt 22 fotostandpunkter for visualisering. Fotostandpunkterne er valgt med henblik på at give det bedst mulige samlede overblik. Antallet af mulige alternative fotostandpunkter i landskabet er næsten uendeligt, men det er Miljøcenter Roskildes opfattelse, at de valgte standpunkter er repræsentative for anlæggets visuelle virkninger. De fremlagte billeder vil gøre det muligt for de fleste at danne sig et indtryk af møllernes samlede visuelle påvirkning af såvel nær- som fjernområde.

Er anlægget er i strid med kystnærhedsbestemmelserne?

Planloven foreskriver, at der skal gives en planlægningsmæssig begrundelse for at placere større anlæg indenfor kystzonen på 3 km. Kystzonen er således en planlægningszone og ikke en forbudszone. Det er vurderet i kommuneplantillægget, at det ud fra en samlet vurdering er planlæg-

ningsmæssigt fornuftigt og funktionelt velbegrunder at placere mølleparken kystnært ved Kappel. Det indgår i denne vurdering, at det ikke hidtil har været muligt at finde egnede arealer meget store vindmøller i Danmark, som ikke er kystnært placeret, og at møllerne både i forhold til deres funktion (test af havvindmøller, vindkraftproduktion) og i forhold til antallet af påvirkede naboer er bedre placeret ved kysten.

Kan møllerne placeres et andet sted?

Følgende alternativer er foreslået under planprocessen: Nøjsomheds Odde, Bogø-inddæmningen, 5 møller langs diget ved Kappel, Nul-alternativet (ingen nye møller). Herudover har Miljøministeriet siden offentliggørelsen af forslaget til kommuneplantillæg for møllerne ved Kappel igangsat planlægningen af et nationalt testcenter i Thy (Østerild).

Kappelområdet er valgt af flere årsager: Der er en ældre, udskiftningsmoden møllepark, området er relativt tyndt befolket, vindforholdene er optimale og der er i forhold til andre områder i landet få interessekonflikter. Det havde allerede Storstrøms Amt øje for, da de udlagde området til vindmølleområde. Det betyder selvfølgelig ikke, at det ikke er generende for de nærmeste beboere, men gennem planlægningen er generne søgt minimeret mest mulig.

Det er vurderet, at de foreslåede alternativer ikke er reelle alternativer til en demonstrationsmøllepark. I nogle af alternativerne (Bogø inddæmningen og Nøjsomheds Odde) er der relativt nye møller der i givet fald skulle nedtages. Disse områder er også vurderet at kunne rumme større vindmøller ad åre, når eksisterende møller er udtjent – områderne er således ikke alternativer, men supplementter.

Et alternativ bestående af 5 store møller langs diget til erstatning af de eksisterende 24 langs diget er vurderet ikke at være relevant for at gennemføre den ønskede afprøvning.

Miljøministeriet gennemfører som nævnt for øjeblikket planlægning for et nationalt testområde ved Østerild i Thy. Dette område ventes at skulle rumme møller helt op til 250 meters højde og er som sådant unikt i Danmark. Østerild er således ikke et alternativ, men et supplement til afprøvning af endnu større møller end ved Kappel.

Kan/skal området forbeholdes danske virksomheder?

Der er rejst spørgsmål til hvorvidt området er udpeget til forsøgsområde for danske møller, som det bl.a. fremgår af rapporten fra den tværministerielle arbejdsgruppe om forsøgsvindmøller på land.

Af ovenstående rapport fremgår at såvel vindmølleindustrien som energiselskaberne skal have lejlighed til at afprøve de såkaldte serie-0 forsøgsmøller. Der er således ikke defineret nogen bindende forudsætninger om at møllerne skal være danskproducerede. 0-serien er den første, mindre produktionsserie af en ny mølletype. 0-serien benyttes til test og optimering og opstilles på kommercielle vilkår.

Planloven og VVM reglerne rummer ikke mulighed for at "øremærke" bestemte områder til bestemte firmaer og nationaliteter. Arbejdet med kommuneplantillægget har derfor alene drejet sig om at tilvejebringe plangrundlaget for projektet til en bygherre, som rent faktisk har søgt om at få lov til at gennemføre det. Elektricitetsmarkedet er i øvrigt allerede i dag stærkt globaliseret med køb og salg på tværs af landegrænser, så det næppe giver større mening at søge at fremme "dansk vindkraft" uden at se den i sammenhæng med energiforsyningen i hele Nordeuropa.

Er der miljøpåvirkningerne, der har en afledt virkning på socioøkonomiske forhold?

Ved socioøkonomiske forhold menes der i VVM-sammenhænge grundlaget for et lokalområdes sociale struktur og erhvervsliv, herunder indtægtsgrundlaget for tredjemand. Det drejer sig ikke om alle socioøkonomiske forhold, men kun dem, der påvirkes *som følge* af de forventede miljøpåvirkninger. Direkte værditab på berørte ejendomme behandles særskilt via den såkaldte VE-lov, der giver mulighed for erstatning efter en individuel vurdering.

Det er rigtigt, at nedlæggelse af et mindre antal (9-10) boliger inde i planlægningsområdet alt andet lige betyder et svagt reduceret befolkningsunderlag for service, handel m.v. i lokalområdet. Set i lyset af det ringe antal boliger, der er tale om, og beliggenheden i kommunen, vil ændringen dog næppe i sig selv kunne påvirke fordelingen af offentlige og private servicefaciliteter i lokalområdet på nogen betydende måde.

I den aktuelle sag er det derfor først og fremmest spørgsmålet om påvirkningen af friluftslivet og turismen, der har stået i fokus i høringen. Det er Miljøcenter Roskildes vurdering, er der ikke noget, der tyder på, at påvirkningen af det almene friluftsliv i området vil blive væsentligt påvirket – støj-, skygge- eller synsmæssigt - på nogen betydende måde. For så vidt angår spørgsmålet om turisme, så fremgår det af VVM-redegørelsen kan der være tale om både positive og negative påvirkninger af turismen i området. Der findes dog ikke nogen metode, der gør det muligt at forudsige præcis, hvad der sker, endsige at vurdere, hvad det kan betyde rent økonomisk. Man kan således ikke beregne eller "bevise", at de nye møller vil trække nye turister til, ligesom man heller ikke kan beregne eller "bevise", at møllerne ikke i et eller andet omfang vil bevirke et fald i antallet af besøgende i Vestlollands Botaniske Have.

Uanset hvorledes tingene vil udvikle sig, er der efter Miljøcenter Roskildes vurdering ikke noget, der tyder på, at eventuelle miljøafledte socioøkonomiske virkninger af de nye vindmøller kan få et sådant omfang, at de vil få afgørende betydning for friluftsliv eller erhvervsliv i området.

Er møllerne for tæt på stranden?

En realisering af projektet vil fordrer en dispensation fra naturbeskyttelseslovens strandbeskyttelseslinje. Miljøcenter Nykøbing er myndighed for dette. På baggrund af de særlige forhold, der gør sig gældende i sagen, herunder at der nedtages 24 møller, der er opstillet på dispensation nærmere kysten end de nu planlagte, at området har været udlagt til vindmølleformål i mange år, jf. Storstrøms Amts Regionplan, samt at der er en god funktionel begrundelse for at placere netop de her omhandlede møller på dette sted, forventes det, at den nødvendige tilladelse kan opnås.

Vil lysmasterne blive meget generende?

I henhold til lov om luftfart skal enhver hindring med en højde af 150 m eller derover afmærkes. Hindringer med en højde fra 100 m og indtil 150 m skal afmærkes, hvis Statens Luftfartsvæsen finder det påkrævet. Det er i sagens natur næppe muligt at etablere en sådan lysafmærkning, som ikke på en eller anden måde og i et eller andet omfang vil give gener i omgivelserne.

DONG Energy oplyser dog, at man ved møder mellem forsvaret, Statens Luftfartstjeneste og Vindmølleindustrien er blevet enige om en række lempelser af kravene til afmærkning af vindmøller, herunder krav til lysafmærkning.

Der forventes nu følgende krav til afmærkningen af vindmøller på land:

Møllehøjde	Lys, farve	Blink	Lysintensitet (candela)	Placering af Lyskilder
> 150 m	Højintensivt Hvidt	Ja	2.000 – 200.000 +/- 25 %	Ovenpå møllehus og på tårn afskærmet 2-3° opad fra vandret

Højintensive Lys skal vise hvidt lys med en frekvens på mellem 40 og 60 blink pr. minut.

Statens Luftfartsvæsen har meddelt, at man ved Kappel, på grund af møllernes højde og den kystnære placering, vil kræve at lysafmærkningen anbringes på to master – en i hver ende af parken. Begge master skal være så høje som den højeste mølle, dvs. 200 meter. Alternativt skulle møllerne forsynes med lys i vingespidsene, som blev aktiveret, når vingen er i topposition, men dels findes der p.t. ikke en teknisk løsning for at placere højintensive lyskilder i møllevinger og dels vurderer DONG Energy, at det visuelt ville være en dårligere løsning, især om natten.

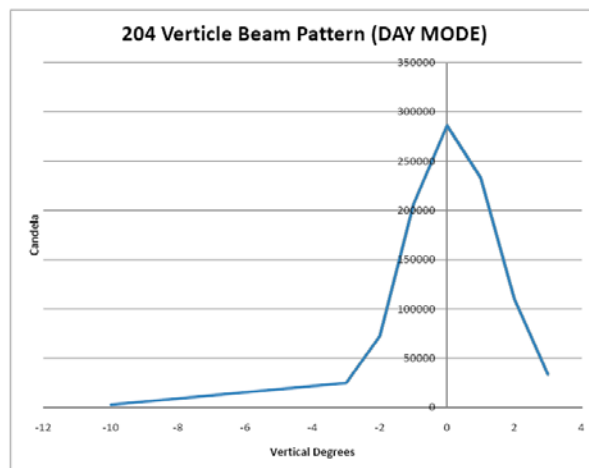
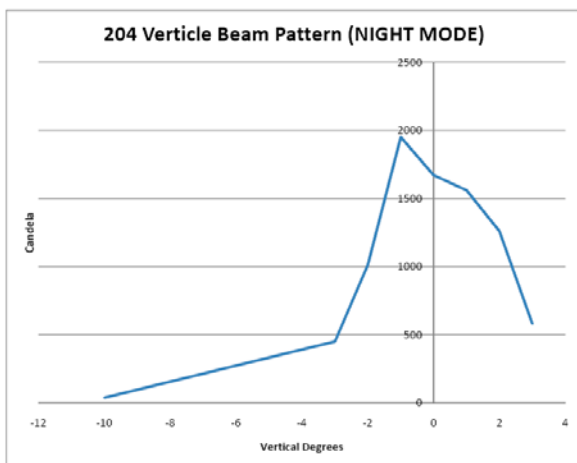
Fordelen ved masteløsningen er, at antallet af lys og lysglimt reduceres. Til gengæld er masterne i nærområdet ret synlige og meget høje. Lyset afskærms 2-3° mod jorden, således at der opnås en betydelig reduktion af lysstyrken i det vandrette plan og nedad.

Den effektive lysintensitet skal kunne variere afhængig af baggrundsluminansen som følger:

Baggrundsluminans cd/m ²	Effektiv intensitet cd	Typisk vejsituation
Mere end 500	Mindst 200.000	Klart solskinsvejr
50 til og med 500	20.000 +/- 25 %	Overskyet/tusmørke/månelys
Mindre end 50	2.000 +/- 25 %	nat Mørk nat uden månelys

Lysintensiteten aftager typisk med ca. 10 % pr. km man fjerner sig fra lyskilden.

Det er af stor betydning for oplevelsen af masterne, at lyskilden vil blive afskærmet fra vandret. Nedenstående eksempler illustrerer, hvor meget lyset dæmpes, afhængigt af vinklen på afskærmningen fra vandret.

Der er vist et nat- og et dagseksempel. Det ses, at ved en typisk natsituation og en afskærmning på 3^0 , vil den oplevede lysintensitet, set fra jorden være ca. 500 cd, og for dagsituationen ca. 25.000 cd. Man vil således aldrig komme til at "opleve" en lysintensitet på 200.000 cd fra jorden.

Med hensyn til lyskilden, er den i dag typisk et stroboskoplys, som udsender et "flash" ved hvert blink. Imidlertid er udviklingen langt fremme for såkaldte diodelys. Fordelen ved dette lys er, at "flashene" udgås og erstattes af en hurtig, men gradvis op- og nedblænding af lyset. Diodelyset er i dag udviklet til en lysstyrke på ca. 100.000 cd, men DONG Energy vurderer, efter oplysninger fra leverandører, at diodelamperne også kan være udviklet til det højintensive niveau, inden det bliver aktuelt at opstille lysmarkeringmasterne ved Kappel.

DONG Energy oplyser, at man vil søge at fremme udviklingen af diodelyset, men understreger, at Statens Luftfartsvæsen også skal godkende en ny type lyskilde. Den nyudviklede 100.000 cd diodelampe er dog blevet godkendt til brug ved krav om middelintensivt lys.

Kan man anvende en Worst-case-vurdering i VVM?

Det har i flere af indsigelserne været diskuteret, om man i VVM redegørelsen kan arbejde med et "Worst-case-scenarie", når man ikke kender mål og data på de møller, der skal opstilles. Endvidere er der spurgt til, hvordan man vil sikre, at forholdene ikke bliver værre end Worst-case.

Et "Worst-case-scenarie" er et scenarie, hvor man gennemregner virkningerne af projektet, hvis det udnytter de planmæssige muligheder fuldt ud og alle de miljømæssige virkninger samtidig bliver de "værst tænkelige" i forhold til den valgte teknologi. Det vil som oftest være en beregnet situation, som aldrig vil forekomme i virkeligheden, dels fordi VVM-anlæg sjældent eller aldrig bygges og drives helt "til grænsen", dels fordi man så at sige aldrig vil komme i en situation, hvor alle miljøfaktorerne "går i top" samtidig. Fordelen ved at beregne en sådan teoretisk situation er, at man får et billede af anlæggets maksimale miljøpåvirkning. Hvis denne maksimale miljøpåvirkning er ac-

ceptabel, vil anlægget med stor sikkerhed kunne etableres og drives på en miljømæssig acceptabel måde inden for de givne rammer.

Sagt på en anden måde, så tilgodeser "Worst case scenariet" på den ene side borgernes behov for på den ene side at vide, hvad anlægget i værste fald kan give af gener, og på den anden side sætter den nogle rammer for miljøpåvirkningen, som bygherren ikke må overskride, hverken i anlægs- eller driftsfasen. Når der skal gives endelig tilladelse til opstilling vil det blive sikret, at de angivne rammer i VVM-redegørelsen ikke overskrides, og Lolland Kommune kan som miljømyndighed gribe ind, hvis det alligevel skulle forekomme.

Er vejadgangen fra Vesternæsvej placeret rigtigt?

DONG Energy oplyser, at der i det tidligere lokalplanforslag var to mulige tilslutninger af adgangsvejen til Vesternæsvej. Der forelå en mundtlig aftale med Stenstrupgård om flytning af adgangsvejen, under forudsætning af, at aftale om mageskifte med en anden lodsejer kunne opnås. En sådan aftale blev aldrig indgået, og DONG Energy har i forbindelse med det nuværende projektforslag, ønsket en vejføring fra pkt. A, som i det nye lokalplanforslag. Denne vejføring ligger i markskel og vil derfor ikke være til stor gene for landbrugsdriften. Miljøcenter Roskilde finder ikke, at der er grundlag for at ændre på dette forhold.

Vedr. støvgener oplyser DONG Energy, at man vil give de første ca. 100 m af adgangsvejen fast belægning, således at risikoen for støvgener på Vesternæsvej minimeres i driftsperioden. I vindmøllernes driftsperiode vil trafikken til møllerne langt overvejende bestå af person- og servicebiler.

I anlægsperioden vil der, især af hensyn til de lange transporter, blive anlagt midlertidig adgangsvej, som ikke nødvendigvis bliver identisk med den permanente adgangsvej. Den midlertidige anlægsvej vil ligeledes blive forsynet med en fast belægning, sandsynligvis køreplader.

Ejendomsforhold Gottesgabe

DONG Energy har oplyst, at placeringen af møllerne vil så vidt muligt sker således, at vingerne ikke rækker ind over anden lodsejers grund og derfor kan møllerne/arbejdsarealet ikke placeres helt tæt på naboskel eller vej. Dette gælder især for mølle nr. 7. De gener dette evt. medfører for landbrugsdriften vil indgå i erstatningsforhandlingen. Det er korrekt, at lysmarkeringsmasten kan placeres direkte op til adgangsvejen i markskellet. Placeringen af mølle nr. 5 er bestemt af, at støjgrænserne skal kunne overholdes ved beboelserne på Gottesgabe Strandvej, samt af vindmøllerne bedst mulige udnyttelse af vinden fra de fremherskende vindretninger.

Den præcise placering af møllerne indenfor byggefeltene kan således ske efter aftale med lods-ejeren under hensyntagen til miljøvilkårene.

Midlertidige og permanente adgangsveje er ikke nødvendigvis identiske. De permanente adgangsveje bliver grusveje, som ikke er dimensioneret til de tunge transporter, som sker i anlægsperioden, men kun er beregnet til lettere trafik med servicevogne o.l. Placeringen af de midlertidige anlægsveje kan først fastlægges når der foreligger et konkret anlægsprojekt. Dette vil naturligvis ske i

samarbejde med de berørte lodsejere og evt. tab af afgrøder og andre gener for landbrugsdriften vil blive erstattet.

Stiftsøvrighedens indsigelse

Stiftsøvrigheden for Lolland-Falsters Stift har overfor kommunen gjort indsigelse mod lokalplanforslaget, fordi man mener, at vindmølleprojektet er uforeneligt med hensynet til landskabet omkring Kappel Kirke. En sådan indsigelse har baggrund i folkekirkelovgivningen og udgør formelt et "veto" mod planforslaget. Det betyder, lokalplanforslaget ikke kan vedtages endeligt, før der er opnået enighed mellem Kommunen og Stiftsøvrigheden. Hvis der ikke kan opnås enighed, skal Miljøcenter Roskilde afgøre sagen.

Lolland Kommune har 16. november 2009 holdt møde med Stiftsøvrigheden uden at der kunne opnås enighed. Kommunen har derefter i henhold til planlovens § 28 bedt Miljøcenter Roskilde om at finde en løsning.

Der er afholdt møde om sagen mellem parterne d. 11. januar 2010. Miljøcentret har d. 10. februar 2010 truffet afgørelse i sagen.

Miljøcenter Roskilde har vurderet, at en afvejning af de statslige interesser i sagen – hensynet til landskabet omkring Kirken og hensynet til udviklingen og anvendelse af vindkraft - i den konkrete sag må falde ud til fordel for udviklingen af vindkraft som en betydende del af energiforsyningen. Miljøcentret har i sin afgørelse præciseret, at der er tale om en konkret afvejning af de samfundsmæssige interesser i sagen, og at afgørelsen derfor ikke kan lægges til grund for vurderinger i andre sager vedrørende varetagelse af hensynet til kirkernes omgivelser i det åbne land.

BILAG 1

Skematisk oversigt over indsigelser i høringsperioden til kommuneplantillægget – der er lagt vægt på indsigers hovedanke.

	Erstatningsspørgsmål	Transportvej	Natur	Støj	Mangelfuld visualisering	Kystzonen	Rekreative værdier	Ekspropriation	Flora og Fauna	Overholdelse af vindmølecirkulæret	Vesternæsevej – åbenspredt/samlet	Påvirkning af turisme	Markeringslys	Opstillingsmønstre/-steder	Fuglebesk. interesser	Sammenhæng til Fehmarnbro	Sikkerhed
1. Kurt Tommy Jørgensen	x	x															
2. Haveselskabet/Aase Eis			x											x			
3. Kystdirektoratet (ingen bem.)																	
4. Poul E. H. Pedersen				x	x												
5. Aalholm og Gottesgabe Godskontor				x		x											
6. Dagmar Pedersen							x										
7. Torben Ernst Pedersen				x			x	x									x
8. Kappelgruppen				x				x	x	x	x	x					
9. Ellen og Eigil Rasmussen				x	x				x				x				
10. DOF Storstrøm														x	x		
11. Merle Zingenberg														x			
12. Riddertoftes beboerforening				x		x	x	x		x			x				
13. Grundejerforeningen Stubbegaard														x			

	Erstatningsspørgsmålet	Transportvej	Natur	Støj	Mangelfuld visualisering	Kystzonen	Rekreative værdier	Ekspropriation	Flora og Fauna	Overholdelse af vindmøllecirkulæret	Vesternæsevej – åbenspredt/samlet	Påvirkning af turisme	Markeringslys	Opstillingsmønstre/-steder	Fuglebesk. interesser	Sammenhæng til Fehmarnbro	Sikkerhed
14. Innenministerium des Landes Schleswig-Holstein															X	X	
15. Stadt Fehmarn															X	X	
16. Peter Hansen									X		X			X			
17. Lise Dethmer Hansen				X				X									X
18. Bent Ottesen									X					X			